

Til
Oppvekstkomiteen, Bystyret
Trondheim kommune

Trondheim 18.03.2018

INNSIGELSER I SAK PS 0006/18

Lokalisering av tegnspråklig barnehage tilbud - føringer for videre planlegging

Oppsummering:

- Brukermedvirkning i Møller-barnehagesaken er ikke reell medvirkning; saken er preget av hastverk og lite informasjon ut til foreldrene og fagmiljøet.
- Foreldre har ikke blitt informert om at det blir vurdert forslag for barnehagemodell som de ikke kan godta.
- Fagpersoner og foreldre har unnlatt å svare på spørreundersøkelsen på grunn av dens kvalitet.
- Vedtaket brukt som forutsetning for inkludering i ordinærbarnehage er fra 2008 og omtaler «knutepunktbarnehage» for lavfrekvent gruppe som en liten barnehage og ikke en integrert del av en større som det vurderes i forslaget.
- Vi ønsker en barnehage der tegnspråk blir majoritetsspråk og hvor barna skjermes både fysisk og ressursmessig for å sikre språk de første barneårene.
- Integreringstanken kan ikke gå foran retten til språk og tilhørighet. Forskingen viser at formell tilrettelegging oftest er relativt enkelt å få på plass, mens sosial tilrettelegging er vanskelig å få på plass.
- Et godt tegnspråkmiljø er viktig for å forhindre språkdeprivasjon for barn som har tegnspråk som førstespråk. Dette forutsetter at alle i barnehagen snakker tegnspråk, noe som vanskelig lar seg gjøre i en stor barnehage 80 til 170 barn.

- NBHP og Tiller DPS varsler om en sterk økning i psykiske lidelser hos døve og hørselshemmede elever som konsekvens av mislykket integrering av hørselshemmede elever.
- Et doktorgradsarbeid viser at halvparten av pasientene som søkes til behandlingstilbud i psykisk helsevern som opprinnelig ble opprettet for døve, tegnspråklige pasienter, er talespråklige. Disse pasientene rapporterte mer stressrelaterte, somatiske helseplager enn pasienter som bruker norsk tegnspråk (B. Øhre, 2017).
- Vi ber med dette om en ny vurdering som tar hensyn til faglige råd og brukernes ønsker, og at det vurderes alternativ som sikrer barn som har tegnspråk som førstespråk trygge omgivelser hvor de alltid kan forstå og bli forstått på sitt førstespråk. Altså et alternativ som ligger nærmere foreldre og fagpersoners råd heller enn ideologi og økonomieffektivisering.

Vår henvendelse gjelder sak PS 57/18 *Lokalisering av tegnspråklig barnehagetilbud – føring for videre planlegging*. Formannskapet vedtok tirsdag 6. mars 2018 å sende saken videre til Oppvekstkomiteen for innstilling til Bystyret. Formannskapet påpeker viktigheten av brukermedvirkning i prosessen med etablering av tegnspråklig barnehage i Trondheim kommune. Vi ønsker med dette å tilføre kommentar til brukermedvirkningen, hvilket etter vår mening er preget av hastverk og mangelfull informasjon til foreldrene og fagmiljøet. Prosessen til nå har vært blottet for brukermedvirkning, og forslag til vedtak gitt i sak PS 57/18 har fått premisser på feil grunnlag. Vi vil utdype dette nedenfor.

Brukermedvirkning

Brukermedvirkning har skjedd i form av foreldremøter, spørreundersøkelse og dialogmøter. Det ble kjent for allmennheten i slutten av november at Statped ønsker å avvike drift av Møller barnehage og at driften ikke vil bli overtatt av Trondheim kommune. Det ble fortalt oss at kommunen ved Rådmannens fagstab oppvekst og utdanning (heretter kalt fagstaben) ønsker å opprette nytt tilbud innenfor en ordinær barnehage, og at dette var bestemt i henhold til vedtak 19. september 2017 (PS 0224/17). Foreldremøtene avholdt i november og desember var konstruert for å bero foreldrene, da fagstaben ikke hadde kommet frem til beslutning og ikke kunne svare konkret på noen spørsmål om fremtidig tilbud. Det eneste som var bestemt var at barna vil bli holdt sammen, at ikke alle ansatte vil være med videre og at det er økonomiske hensyn som setter begrensninger for det nye tilbudet. Vi fikk også vite at Møller barnehage skulle stenge fra 1. januar 2019.

Fagstaben presenterte under foreldremøtet 24. januar 2018 en prosjektplan med prosjektleder, prosjekteier, delmål og hvordan brukermedvirkning fra fagmiljøet og foreldrene skulle skje.

mars 18, 2018

Fagstaben var fremdeles tilbakeholden med informasjon da lite var avgjort, men det ble fortalt foreldrene at en barnehagemodell med 60 til 80 barn var vurdert på Kolstad og at et forslag til lokalisering skulle tilsendes Formannskapet for vedtak i februar. Lokalisasjonen ifølge dem var en av de viktigste beslutningene, for da kunne fagstaben planlegge og utforme det nye barnehagetilbudet. Det kom derfor som et sjokk på oss at dette forslaget også innbefattet utforming av og alternativer for barnehagemodellen:

Rådmannen anbefaler alternativet der størrelsen på nye Kolstad barnehage økes, slik at det nye anlegget også gir plass til det tegnspråklige tilbudet. I sum blir det åtte grupper med ordinært tilbud, familieavdeling og to barnegrupper med en kombinasjon av tegnspråklig tilbud og ordinært tilbud.

Kommunaldirektør Olaf Løberg bekrefter i tilleggsnotat sak 57/18:

Det stemmer at det foreslås å utvide det opprinnelige prosjektet slik at det i sum blir 10 barnegrupper ved nye Kolstad barnehage. Dette blir tilsammen ca 170 barn. Rådmannen ser at det kunne vært gitt en begrunnelse for at dette er større enn 150 barn som i utgangspunktet er en norm gitt i vedtatt funksjons- og arealprogrammet for barnehager vedtatt av bystyret 19.6.2015

Imidlertid er det jo slik at bystyrets vedtak åpner for å fravike den barnehagestørrelsen som er utgangspunktet. Det hitsettes fra bystyrets vedtak;

4. Barnehageanleggene skal ha størrelser som gir plass for mellom 85-150 barn, med mulige avvik avhengig av etterspørsel og tomtetilgang i ulike områder. Større barnehager stiller større krav til en utforming som skaper trygge rammer.

Det er uforsvarlig å sette en så liten og sammensatt barnegruppe på 20 til 30 barn sammen med 150 andre barn og forvente at det skal ha den kvaliteten som Møller barnehage gir i dag. Tegnspråklige barn er i dag majoriteten hos Møller barnehage hvor alle behersker tegnspråk og det gir trygghet for barna. Det vil belaste språkmiljøet å være minoriteten i det nye barnehagetilbudet. Det blir utfordrende for administrasjonen å skape trygge ramme og følge opp tegnspråkavdelingene og barnas ulike behov, og samtidig drifte en av de største barnehagene i Trondheim.

Mangel på informasjon og dårlig kvalitet på spørreundersøkelse

Fagstaben hadde ikke sendt kopi av forslaget verken til foreldrene eller til fagmiljøet, vi ble tipset om saksdokumentene dagen før Formannskapsmøtet den 6. mars 2018 og rakk ikke å sende inn innspill. Vi ønsker å påpeke at forslaget ble signert 20. februar 2018, mens spørreundersøkelsen ble sendt ut per e-post 16. februar med svarfrist 1. mars 2018. Denne spørreundersøkelsen skulle samle inn innspill til hva som er et godt tegnspråklig barnehagetilbud og hvilke overordnede pedagogiske valg man bør ta. Det skulle etter gjennomført involveringsprosess bli fattet et politisk vedtak om pedagogisk modell for og organisering av tegnspråklig barnehagetilbud. Det stod ikke noe om hvordan spørreundersøkelsen skulle bli brukt i utsendt e-post.

To dialogmøter ble avholdt i uke 11: Et dialogmøte for fagpersoner og ressurspersoner fra organisasjoner tirsdag den 13. mars og et dialogmøte for foreldrene i Møller barnehage onsdag den 14. mars. Spørreundersøkelsen ble diskutert på begge møtene. Flere mente at den var mangelfull. Flere fagpersoner og foreldre har latt være å svare da spørsmålene var ledende

mars 18, 2018

og man ofte ikke forsto hva man svarte på. Andre valgte å utdype i kommentarfeltene, men det er kommet inn så mange kommentarer at fagstaben sa de ikke kunne ta alt med videre grunnet mengden og hensynet til personvern. Foreldrene mente spørreundersøkelsen ikke speiler deres tanker og synspunkter på en tilstrekkelig måte. Fagstaben lagde grafisk fremstilling av spørreundersøkelsen og mente den viste splittelse mellom foreldrene. Foreldrene på sin side mente alternativene var utydelige og kunne bli tolket på flere måter. Foreldrene kan derfor ha hatt samme mening, men krysset av på forskjellige alternativer. Altså blir spørreundersøkelsen å regne som ugyldig, spesielt uten kommentarene.

Møtedeltakerne ble etter presentasjonen delt i grupper. Gruppeoppgavene var:

1. Hva er suksessfaktorer for et tegnspråklig barnehage tilbud som del av en ordinær barnehage?

2. Hvordan kan knutepunkt hørsel / tegnspråk gi god bistand til andre barnehager?

Ansatte fra fagenheten stilte som referenter og loggførte diskusjonen, vi stiller spørsmål ved metoden da referentene slet med å holde tritt og mange viktige poeng ble ikke skrevet ned eller gjengitt feil: «Inkludering er ikke viktig» ble logget som «inkludering er viktig». En tolk kom med et innspill som ble loggført selv om hen hadde en nøytral rolle. Vi savner også åpen diskusjon, oppsummering ble gitt i plenum og hadde tidsgrense på tre minutter for hver gruppe. Fagstaben la med overstående punktene premisser for diskusjonen, splittet møtedeltakerne og sitter nå med kontroll over innspillene. Dette er ingen god brukermedvirkning.

Oppsummeringene viste bred enighet blant fagpersoner og ressurspersonene at det nye tilbudet burde være bygd på barnas premisser og bevare det nåværende fagmiljøet. En barnehage med 170 barn vil svekke et så lite språkmiljø. Det var også enighet blant foreldrene om egen, selvstendig barnehage for å verne om barna og la de få vokse opp i et sterkt språkmiljø, være likestilte, ha mestringsfølelse og danne god selvtillit frem til skolestart. Foreldrene har vært klare på at de ønsker et lite miljø som vi har i Møller barnehage.

Fagstaben svarte begge gangene at de måtte forholde seg til politisk vedtak og vi opplever situasjonen som fastlåst.

Feil og utdatert grunnlag for dagens beslutning

Formannskapet har nå bedt Oppvekstkomiteen spesielt vurdere alternativene og tilrettelegging. Alternativ 2 er etter vår mening det klart verste alternativet, lengst bort fra det som vi har ønsket oss. Å plassere hørselshemmede i en så stor barnehage er i strid med både faglige anbefalinger og forskning på feltet. Det ble framsatt under dialogmøtet tungtveiende argumenter for en selvstendig og fullgod tegnspråklig barnehage basert på forskningsresultater og på både faglige og personlige erfaringer. Fagstaben svarte igjen med at dette ikke var mulig grunnet vedtak gjort i september 2017. Vi stiller oss uforstående til dette, da dette vedtaket PS 0224/17 omhandler Saupstad/Kolstad barnehagestruktur og ikke Møller barnehage. Sistnevnte skulle bare vurderes parallelt, se utdrag fra saksdokumenter for PS 0224/17:

mars 18, 2018

Parallelt med dette skal det vurderes hvilke andre tilbud rettet mot barn, unge og nærmiljøet som kan utnytte de resterende delene av skoleanlegget som fristilles. Kommunen har fra 1.7.17 overtatt driften av A.C. Møller skole. Det pågår også en dialog med Statped om mulig overtakelse av driften av Møller barnehage. Vurderinger av hva som skal inn i anlegget må skje i samarbeid med involverte enheter og nærmiljøet. Det skal også vurderes hvordan resterende tomtearealer i området kan utnyttes.

Vi ønsker å understreke at denne dialogen nevnt over var med ledelsen i Statped uten involvering av fagmiljøet og foreldrene i Møller barnehage, blottet for brukervedvirkning og kvalitetsvurdering. Foreldrene har ved flere tilfeller etterlyst en selvstendig tegnspråklig barnehage som alternativ, men det ble ikke tatt med i kostnadsanalysen da fagstaben mener de er bundet til vedtak PS 0224/17. Fagstaben gir med dette sterke signaler om at det ikke var mulig å analysere og vurdere en selvstendig barnehage. Dette er en grunnløs påstand.

Fagenheten har hele tiden sagt at det er politisk vedtatt at det nye tilbudet skal plasseres i ordinær barnehage, men vi kan ikke se at det stemmer. Fagstaben skriver i forslaget:

Med utgangspunkt i tidligere politiske vedtak, legges følgende forutsetninger til grunn for lokalisering av tilbudet:

- *For å unngå fragmentering av det tegnspråklige miljøet skal det nye barnehagetilbudet fortrinnsvis etableres i nærheten av framtidig tegnspråklig skoletilbud i det nye skoleanlegget på Saupstad/Kolstad/Huseby, og dermed i nærheten av eksisterende kompetansesenter på A.C. Møller.*
- *For å fremme inkludering skal det tegnspråklige tilbudet etableres som en del av et ordinært barnehagetilbud. Inkludering innebærer et barnehagetilbud i et fellesskap med hørende barn. Det tegnspråklige tilbudet skal gi tilbud både til barn med hørselsvansker og andre barn.*

Siste punktet er tatt med utgangspunkt i Bystyrets vedtak den 31. januar 2008 i sak 3/08 Barnehagetilbudet til barn med nedsatt funksjonsevne. Fagstaben mener følgende merknad alene danner forutsetningen om inkludering i ordinær barnehage:

Flertallet vedtok en merknad i samme sak om at inkluderingstenkningen skal prege hele barnehagesektoren, og særlig ivaretas i knutepunktbarnehagene. Der må det både være barn med nedsatt funksjonsevne og barn med vanlig funksjonsevne.

Dette vedtaket er utdatert siden det handlet om å opprette knutepunktbarnehager av modell slik som Møller barnehage. Møller barnehage har dessuten barn med nedsatt funksjonsevne og barn med vanlig funksjonsevne, slik at inkluderingstenkningen er så si oppfylt selv i en selvstendig barnehage. Saksdokumentene til vedtaket viser at kravene til en inkluderende barnehage ikke er tilfredsstillt særlig for barn med svært nedsatt hørsel:

Gjennom arbeidet i prosjektet har vi avdekt at vår organisering i noen grad ikke tilfredsstillt de krav en skal stille til en inkluderende barnehage. Dette gjelder i særlig grad overfor barn med lavfrekvent problematikk, altså omlag 1 prosent av barnekullet. Lavfrekvente vansker omhandler barn med store og omfattende hjelpebehov, for eksempel vansker innen autismespekteret, multifunksjonshemmede barn og barn med svært nedsatt syn og hørsel.

Med bakgrunn i dette ønsker rådmannen å etablere «Knutepunktbarnehager», med særlig kompetanse på lavfrekvent problematikk. Disse barnehagene skal både fysisk, organisatorisk og innholdsmessig være spesielt tilrettelagte for disse barna. Etablering av knutepunktbarnehager vil innebære at barnehagene har personale med variert og høy kompetanse innenfor den spesifikke problematikken, at tilbudet organiseres med mindre

mars 18, 2018

barnegrupper og/eller høyere personaltetthet og/eller at barnehagen har spesiell fysisk tilrettelegging. Rådmannen foreslår i denne saken at det etableres følgende knutepunktbarnehager: (...)

- *Møller barnehage – hvor rådmannen vil utrede behov knyttet til barn med nedsatt hørsel og cochlea-implantat*

Her beskriver altså «knutepunktbarnehage» i det gamle vedtaket en modell som dagens Møller, og ikke en stor barnehage hvor en lavfrekvent gruppe blir en del av resten.

Her vil vi kommentere at det ikke kun er fysisk tilrettelegging som bør være i fokus, den sosiale tilretteleggingen er viktigere å få frem. Forskningen viser at formell tilrettelegging oftest er relativt enkelt å få på plass, mens sosial tilrettelegging er vanskelig å få på plass. For døve og hørselshemmede er sosiale aktiviteter kommunikasjon med andre barn. Det sier seg selv at det kreves at andre barn hele tiden snakker tegnspråk slik at hørselshemmede blir sosialt tilrettelagt i leken. Vi mener derfor at forutsetningen har ført til premisser på feil grunnlag og at forslaget til vedtak gitt i sak PS 57/18 må avvises. En ny vurdering bør gjøres med flere alternativer, herunder en selvstendig barnehage. Fagmiljøet må få bidra med faglige vurderinger, og sammen med foreldrene danne kriterier for det nye barnehagetilbudet i nært samarbeid med kommunen. Fagstaben må gis mer tid og midler til å gjennomføre en god planlegging.

Barn og foreldre

Avslutningsvis vil vi melde fra om at foreldrene har store vansker med å bli hørt i denne saken. Vi blir avsporet av Statped og Rådmannen som påstår overfor myndighetsorganene at foreldrene er fornøyde. Foreldrene gjentar stadig sin misnøye og bekymring for prosessen og får støtte av fagmiljøet, se de vedlagte kronikkene. Dessverre har usikkerheten rundt prosessen og barnehagens fremtid de nærmeste årene ført til at noen foreldre vurderer å gå til det skritt å trekke sine barn ut av Møller barnehage, og nye foreldre har valgt å ikke la barna begynne der. Situasjonen er meget alvorlig og er kommet ut av kontroll, vi anmoder politikerne å gripe inn.

Trondheim kommune sitter nå med ansvar for tegnspråklige barn og dette barnehagetilbudet vil bli avgjørende for deres fremtid. Videre må vi se det store bildet: Etablering av det nye skoletilbudet for døve og hørselshemmede vil gjøre byen attraktiv å bo i og flere vil flytte hit fremfor Oslo.

Vi er veldig glade for å høre at Trondheim kommune ønsker å gi så mange barn som mulig tilgang til tegnspråk. Kommunen har gode hensikter i deres ønske om å inkludere tegnspråklige barn, men vi må ikke glemme at barna utgjør en minoritet. Tegnspråk er daglig utsatt for sterkt press fra norsk som majoritetsspråk i samfunnet. Møller barnehage legger til rette for tegnspråklige barn som majoritet på en slik måte som ikke kan oppnås med inkludering i ordinær barnehage. Et godt språkmiljø på tegnspråk er nødvendig for å utvikle tegnspråk som et av førstespråkene, slik mange barn har rett til. Dette innebærer at alle i barnas omgivelser snakker tegnspråk uten at det blir lagt til varianter av blandingspråk der norsk talespråk dominerer. Det er særlig viktig å sikre tegnspråklige barn omgivelser på det

mars 18, 2018

språket de føler seg tryggest i. Et godt språkmiljø er viktig for å forhindre språkdeprivasjon for barn som har tegnspråk som førstespråk.

Nasjonal behandlingstjeneste for hørsel og psykisk helse (NBHP) og Tiller Distriktpsikiatriske Senter (DPS) med regionalt ansvar for hørselshemmede varsler om en sterk økning i psykiske lidelser hos døve og hørselshemmede elever som konsekvens av mislykket integrering av hørselshemmede elever. Psykologspesialist Beate Øhre ved NBHP har i sitt doktorgradsarbeid (2017) undersøkt psykiske lidelser og traumatiske opplevelser hos døve og hørselshemmede polikliniske, psykiatriske pasienter. Øhre skriver:

Et overraskende funn var at halvparten av pasientene som søkes til behandlingstilbud i psykisk helsevern som opprinnelig ble opprettet for døve, tegnspråklige pasienter, er talespråklige. Disse pasientene rapporterte mer stressrelaterte, somatiske helseplager enn pasienter som bruker norsk tegnspråk.

Dette kan muligens føre til at elevtallet ved A. C. Møller skole kan øke fremover. Antall barn kan derfor øke også i barnehagetilbudet.

Det må tas hensyn til andre tegnspråklige barn. Barn av døve foreldre er tospråklige og har tegnspråk som førstespråk, deres rett til tegnspråkopplæring er i de seneste årene blitt styrket i loven og må ses i sammenheng med det nye barnehagetilbudet. Tegnspråklige barn som går i ordinære barnehager får ikke den tegnspråkopplæringen de har rett til, for kommunen har valgt å gi oppgaven til barnehageansatte uten tegnspråkkompetanse. Disse ansatte får bare tre ukers innføringskurs i tegnspråk og klarer ikke å holde tritt med språkutviklingen til barna. Flere foreldre har derfor valgt å la barna begynne på fulltid hos Møller barnehage.

Vi ber med dette om en ny vurdering som tar hensyn til faglige råd og foreldrenes ønsker, og vurderer alternativ som ligger nærmere foreldre og fagpersoners råd heller enn ideologi og økonomieffektivisering.

Med vennlig hilsen

Trondheim Døveforening
v/ foreldrelaget, på vegne av foreldrene
ved Møller barnehage og fagmiljøet

Vedlegg: 2